

Opbrengsten workshop 'studentbetrokkenheid bij onderwijskwaliteit' - Conferentie GROOTS in Kwaliteit: 10-jarig bestaan Kwaliteitsnetwerk mbo

Auteurs: Kübra Ersoy-Smets en Daisy Termorshuizen (NCP EQAVET)

Datum: Donderdag 19 oktober 2023

Op 5 oktober 2023 vierde het Kwaliteitsnetwerk mbo haar 10-jarige bestaan in Madurodam, Den Haag tijdens haar jaarlijkse conferentie. De conferentie, GROOTS in Kwaliteit! was een mooie dag die feestelijk werd afgetrapt door de voorzitter van het Kwaliteitsnetwerk mbo, Mare Riemersma, waarna nog meer inspiratie volgde door bezoek en bijdragen van Robbert Dijkgraaf, studenten van Deltion College en dr. Danielle Braun. Na het plenaire programma werden er meerdere workshops aangeboden aan de aanwezigen, waaronder een workshop over studentbetrokkenheid bij onderwijskwaliteit georganiseerd door NCP EQAVET. In dit artikel worden de opbrengsten van deze workshop gedeeld.

De pijlers van studentparticipatie en onderwijskundig leiderschap

Gedurende de workshop hebben we met de deelnemers gekeken naar de vier pijlers van studentparticipatie, op basis van het onderzoeksrapport [Jij beslist mee 4.0](#) van JOBmbo. Daarnaast bespraken we het versterken van onderwijskundig leiderschap, aan de hand van de [waaier 10 inzichten x 4 rollen](#), ontwikkeld door het Kwaliteitsnetwerk mbo en NCP EQAVET.

Vervolgens zijn de deelnemers met elkaar in gesprek gegaan over wat verschillende rollen binnen mbo-instellingen kunnen doen om studentparticipatie te vergroten. Hierbij stond uitwisseling en het genereren van nieuwe ideeën centraal.

Vier pijlers van studentparticipatie

De vier pijlers van studentparticipatie komen uit het tweejarig onderzoek dat werd uitgevoerd door JOBmbo over het organiseren van inclusieve studentparticipatie en medezeggenschap. De resultaten van het onderzoek en het daaropvolgende advies laten zien wat er nodig is om op een duurzame manier meer verschillende studenten te betrekken bij hun onderwijs op landelijk en instellingsniveau.

In het rapport worden kaders geformuleerd die handvatten kunnen bieden in het aanjagen van betekenisvolle (inclusieve) studentparticipatie, met andere woorden: de vier pijlers van studentparticipatie, namelijk 1) cultuur, 2) (participatie)vormen, 3) studentennetwerken en 4) infrastructuur.

Cultuur

Het belang van participatie wordt door iedereen gedragen en is zichtbaar in taalgebruik, campagnes, et cetera. De studenten ervaren een gezonde dosis nieuwsgierigheid naar hun mening en ervaringen. Participatie is ingebed in het schoolklimaat en het voelt daarmee voor iedereen 'normaal' dat de student zijn mening laat horen. Gedeelde meningen worden ook serieus genomen.

Vorm

Vormen zijn de verschillende manieren waarop studenten hun mening kunnen laten horen. In een ideale wereld bestaat er op iedere school dan ook een breed spectrum aan vormen waarin studenten gehoord kunnen worden. Dit omdat elke school weer een andere studentpopulatie heeft met andere behoeften. Het is dus belangrijk dat er een variatie is in participatievormen. Dit verlaagt de drempel om mee te doen. De gebruikte vormen moeten passen bij de doelgroep, en het onderliggende doel.

Netwerk

Studenten van een instelling of opleiding hebben al vele verschillende netwerken waar zij onderdeel van zijn. Een netwerk is essentieel voor een duurzame betrokkenheid van studenten. Ook kunnen netwerken helpen in het bereiken van studenten uit alle niveaus leerwegen (bbl/bol).

Infrastructuur

Uit de opgedane ervaringen bij voorgaande 3 pijlers (cultuur, vorm en netwerk) volgen de faciliteiten voor studenten om te participeren. Door het vastleggen van een infrastructuur kunnen o.a. werkende participatievormen worden verduurzaamd voor de instelling, netwerken ondersteund en cultuur behouden.

Studenten zien en ervaren onderwijs door een unieke bril. Zij zien, soms beter dan docenten en de directie, hoe het onderwijs optimaal zou kunnen aansluiten op hun (leer)wensen en behoeften. Het is daarom cruciaal om de student als onderwijsstakeholder te betrekken bij kwaliteitszorg. En als we het dan hebben over kwaliteitszorg... de verantwoordelijkheden voor kwaliteitszorg worden steeds meer bij onderwijsteams belegd, waarbij ook het betrekken van de juiste stakeholders centraal staat.

Onderwijskundig leiderschap

Om het onderwijskundig leiderschap van onderwijsteams te versterken is er een aantal jaar geleden de waaier 10 inzichten x 4 rollen ontwikkeld door het Kwaliteitsnetwerk mbo en NCP EQAVET. Deze waaier (en achterliggende onderzoeksrapport) brengt in kaart hoe verschillende rollen kunnen bijdragen aan het onderwijskundig leiderschap van onderwijsteams met behulp van interventies in handelingen en gedrag.

Deze waaier brengt het gesprek op gang over verschillende inzichten met betrekking tot werkende factoren van kwaliteitszorg en hoe verschillende rollen binnen mbo-instellingen deze kunnen versterken, maar biedt daarnaast het algemene inzicht: onderwijsteams kunnen het niet allemaal alleen doen! Tijdens deze workshop hebben we daarom vanuit verschillende rollen nagedacht welke activiteiten zouden kunnen worden uitgevoerd per pijler van studentparticipatie om zo studentparticipatie te vergroten.

Besproken voorbeelden en nieuwe ideeën

De deelnemers hebben uitgewisseld over wat er al gebeurt binnen hun mbo-instellingen en wat er nog meer kan worden gedaan met betrekking tot elke pijler, steeds beredeneerd vanuit een specifieke rol: onderwijsteam, manager van het onderwijsteam, College van Bestuur (CvB)/management of ondersteunende diensten. Met een diverse mix aan deelnemers (waaronder studenten, een lid van een College van Bestuur, kwaliteitszorgmedewerkers, docenten, et cetera) werden er veel waardevolle ideeën uitgewisseld en bedacht! Hieronder staan de besproken ideeën op een rijtje.

Cultuur

Met betrekking tot de pijler 'cultuur' hebben de deelnemers verschillende aspecten besproken. Zo werd er besproken en erkend dat de grote diversiteit met betrekking tot studentparticipatie binnen en tussen scholen te maken heeft met de heersende cultuur van een **onderwijsteam**. Toch gebeuren er al een hoop verschillende dingen op de mbo-instellingen van de deelnemers, en worden studenten betrokken op verschillende manieren (zoals ook uitgelegd onder 'vormen'). Concreet werd het voorbeeld gegeven van SintLucas, waar studenten die zijn afgestudeerd de eretitel Sint ontvangen, en zo tot ambassadeur van de school worden uitgeroepen. Binnen onderwijsteams zou het volgens de deelnemers normaal moeten – deel van de cultuur – worden om aannames over wat de studenten ergens van vinden altijd te checken.

De **manager van het onderwijsteam** zou andere vormen van studentparticipatie kunnen zoeken en faciliteren om zo bredere studentparticipatie vorm te laten kunnen geven door onderwijsteams. Hierbij is het van belang dat er wordt gefocust op het draagvlak onder studenten, en dat ook de manager van het onderwijsteam de student alsmaar centraal zet. Ook het faciliteren van de verscheidenheid in geloof door bijvoorbeeld het faciliteren van en/of een plek geven voor stilte-ruimtes, of studenten zelf mee te laten organiseren met bepaalde feesten werden benoemd.

Volgens de deelnemers is het van belang dat het **CvB en/of management** studenten horen, en de verschillende vormen van studentparticipatie faciliteren. Volgens de deelnemers lijkt daar nog niet altijd ruimte voor. De deelnemers geven aan dat het CvB/management meer op hun eigen taaluitingen kunnen letten (zodat het studenten meer aanspreekt), studenten explicieter kunnen benoemen tijdens studiedagen en zorg moet dragen voor dat de verschillende lagen in de mbo-instelling het belang van studentparticipatie inzien.

Vanuit de rol van de **ondersteunende diensten** werd aangegeven dat het van belang is om zelf het goede voorbeeld te geven, en studenten altijd te betrekken – vooraf en achteraf. De kloof tussen studenten en het ondersteunende personeel zou daarmee ook verkleind moeten worden. Bij elke ontwikkelvraag kunnen deze ondersteunende diensten de vraag stellen: hoe betrekken we studenten hierbij? Ook kunnen de ondersteunende diensten meer kennis met elkaar delen en meer van elkaar leren; als ondersteunend personeel zie en hoor je namelijk veel in school.

Participatievormen

Met betrekking tot participatievormen worden er veel voorbeelden gegeven vanuit het perspectief van het **onderwijsteam**, zoals studentarena's waar docenten omheen zitten en studenten zich daardoor vrij voelen om zich uit te spreken; donutsessies met studenten in de aula om een tafel; dialoogsessies tussen docenten en studenten waarin aannames worden gecheckt; het betrekken van studenten bij herontwerp van onderwijs en/of onderwijsontwikkeling; dialoogsessies met

studenten en bedrijven over wat zij missen of wat beter kan; dialoogsessies met studenten en bedrijven over generatieverschillen, normen en waarden; het werken met klassenvertegenwoordigers; het uitvoeren van vak evaluaties; werken met school brede studentenpanels; en, (100 dagen-)enquêtes.

Suggesties voor wat nog meer zou kunnen worden gedaan met betrekking tot participatievormen gaan bijvoorbeeld over het faciliteren van vraagtijd voor studenten tijdens teamvergaderingen; het mee laten beoordelen over sollicitanten door studenten; en, het faciliteren van een babbelbox (waar studenten hun onderwerpen om te bespreken kunnen inleveren).

Vanuit het perspectief van **managers van onderwijsteams** wordt er aangegeven dat het van belang is dat de manager het goede voorbeeld geeft en dat hij of zij een faciliterende rol pakt met betrekking tot budget en tijd. Het is van belang dat hij of zij stimuleert dat studenten al vanaf de start van een project of vraagstuk worden betrokken, in plaats van dat zij worden betrokken wanneer het idee al staat. Er kan meer worden ingezet op het aansluiten bij de ideeën en/of leefwereld van de studenten. Zo wordt ook het idee geopperd om op informeel gebied ook studenten te betrekken, en als manager eens in de klassen aan studenten te vragen wat zij van de les vinden.

Ook leden van het **CvB en/of management** kunnen vaker lessen bezoeken. De deelnemers geven aan dat het helpend zou zijn als het CvB/management soms vrijer met ideeën van studenten om kan gaan. Een kenniscafé georganiseerd vanuit het CvB wordt ook als idee genoemd.

Over het algemeen benadrukken de deelnemers dat participatievormen niet alleen moeten worden georganiseerd voor de vorm of om het af te vinken: er dient echt wat te worden gedaan met de opgehaalde input. Het belang van terugkoppeling, met andere woorden: laten weten wat je hebt gedaan met de mening van studenten (ook als je er niets mee hebt kunnen doen), wordt ook tijdens dit gesprek benoemd.

Netwerk

Met betrekking tot het gebruiken van netwerken worden alumninetwerken en netwerken op sociale media (zoals LinkedIn en WhatsApp) vaker genoemd tijdens de workshop. Volgens de deelnemers die nadachten over deze pijler vanuit het **onderwijsteam**, zou er meer kunnen worden uitgewisseld met studenten via sociale media over extra curriculaire activiteiten en/of (bij)banen. De **managers van onderwijsteams** kunnen hierbij zorgdragen voor een transparant en intuïtief goed vindbaar platform, voor alle studentdoelgroepen. Ook kunnen onderwijsteams inzetten op meer multidisciplinair (project)werk over opleidingen heen.

Managers van onderwijsteams maar ook **ondersteunende diensten** zoals kwaliteitszorgmedewerkers kunnen studenten betrekken bij de netwerken aanwezig op dagen zoals de GROOTS! Conferentie waar deze workshop plaatsvond: studenten kunnen worden meegenomen en deze tijd zou moeten worden gefaciliteerd voor de student.

Vanuit het **CvB** is het van belang dat er gedragscodes worden opgesteld met betrekking tot de omgang met soorten netwerken. Ook is het CvB benoemd als kartrekker van alumnibeleid. Andere suggesties voor activiteiten vanuit het CvB rondom netwerken die zijn besproken: het opzetten van studentenvereniging(en) en het opzetten van thema-projectgroepen over verschillende ROC's of verschillende crebo's heen.

Infrastructuur

Om bovenstaande (bestaande en nieuwe) ideeën te implementeren is een meewerkende en/of faciliterende infrastructuur van belang. Deelnemers hebben besproken dat facilitering en bewustwording door de verschillende lagen van de school heen hierbij van belang is. Het is belangrijk dat er een standvastige aanjager van studentparticipatie aanwezig is en dat er op elk moment een luisterend oor beschikbaar is voor de studenten. Daarnaast is het belang van vergoeding voor studenten ook tijdens deze workshop benoemd: studenten die hun tijd investeren in het meedoen en -denken over het onderwijs zouden hiervoor moeten worden gefaciliteerd worden in tijd, moeten betaald worden of anderszins voor hun inzet moeten worden vergoed.

Meer weten over dit onderwerp?

Voor vragen, mail of bel:

Kübra Ersoy-Smets (kersoy@ncpeqavet.nl, +31 627216383)

Wil je meer weten over onze activiteiten? Bezoek [onze website](#) en schrijf je in voor onze nieuwsbrief.